

Rİ

B

CİLT

XI

SAYI

2

1961

Handwritten signature

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ

ORMAN FAKÜLTESİ
DERGİSİ

SEVK VE İDARE FAKTÖRÜ VE ORMAN İŞLETMESİNDEKİ ÖNEMİ

Yazan

Doç. Dr. İlhan GÜLEN

İ. Ü. Orman Fakültesi, Hâsılat ve İşletme Ekonomisi Kürsüsü

İşletmeler İktisadi organizasyon içinde istihsal faaliyetinin fiilen cereyan ettiği ünitelerdir. Bu ünitelerin gayesi insan ihtiyaçlarını tatmine yarayan mal ve hizmetleri meydana getirmektir. Bu maksatla kullandıkları vasıtalar ise istihsal faktörleri dediğimiz; tabiat, iş, kapital ve sevk ve idare faktörleridir. İşletmede meydana gelen hâsıla istihsal faktörlerinin muhtelif şekildeki kombinasyonlarına göre değişik değerler arzeder. Faktörlerle, hâsıla arasındaki münasebeti ifade eden denklem istihsal denklemi olarak isimlendirilmektedir. Bu denklemin değişkenlerinden olan iş ve kapitalin mahiyeti ve önemi üzerinde çok öncelardan beri durulmuş ve sayısız etüt ve çalışmalar yapılmıştır. Fakat, sevk ve idarenin müstakil bir istihsal faktörü olarak kabul edilmesi çok yenidir.

I. Sevk ve idare faktörünün mahiyeti, önemi ve fonksiyonları:

Klasik işletme teorisi sevk ve idare faktörünü bir veri olarak kabul ediyordu. Adam Smith, müteşebbisliğin fonksiyonunu, kapital tedarik etmek ve işçi ve müstahlik arasında münasebeti temin etmek olarak anlıyor ve fakat müstakil bir faktör olarak kabul etmiyordu. İlk olarak A. Marshall, sevk ve idareyi istihsal denkleminin dördüncü bir faktörü olarak kabul ve fonksiyonlarını da, riske katlanma, yenilik getirme ve idare etme olarak ifade etmiştir. Marshall'ın sevk ve idare anlayışının eksik tarafı sevk ve idarenin tek bir şahıs farzedilmesi ve bu anlayışın bu günkü büyük işletmelerdeki sevk ve idare faktörünün bünyesini izaha kifâyet etmemesidir.

Modern işletme teorisinde sevk ve idare faktörünün, sevk ve idare fonksiyonlarını ifa etmekte olan bütün şahısları cern eden bir organizasyon ve bu organizasyonun faaliyeti olarak kabul edilmesi zarureti vardır.

Sevk ve idarenin ayrı bir istihsal faktörü olarak kabulünün gecikmiş olması müteşebbislik, sermayedarlık, idarecilik gibi mefhumların birbirine karıştırılmış olmasından ileri gelmiştir. Bugün ise diğer faktörler sabit kalmak şartıyla hâsılının, sevk ve idare faktöründeki değişmelere tâbi olarak değişmekte olduğu keyfiyeti ve optimal işletme büyüklüğünü tayin eden başlıca unsurlardan biri olduğu hakikati anlaşılmiş bulunmaktadır.

Sevk ve idare müstakil bir istihsal faktörü olarak kabul edildikten sonra önemi artmıştır. Zira bu faktör, diğer faktörlerin ahenkli bir şekilde bir araya getirilmesini sağlamaktadır. Onlardan ayrı ve onların üstünde, bu yüzden de onlardan önemlidir. Diğer taraftan sevk ve idare faktörü idarecinin şahsiyetinin eseri olup çoğaltıl-

ması çok zordur. Bu bakımdan gelişen ekonomik organizasyon içinde rölâtif olarak gittikçe nâdirleşmekte, önem ve kıymeti de artmaktadır.

Sevk ve idare faktörünün hususiyetleri şöyle hülâsa edilebilir:

1 — Sevk ve idare faktörü beşeridir. Bu sebeple diğer istihsal faktörlerinden farklı bir mahiyet arzeder. Diğer faktörler mahiyetleri icabı fiziki - teknik kanunlara tâbi oldukları halde, sevk ve idare faktörü psikososyal kanunlara tâbidir. Burada iş gücünün de beşerî olduğu itirazı yapılabilir. Fakat iş gücü ile aralarında büyük fark vardır. Bu fark iki faktörün fonksiyonlarının birbirinden tamamen ayrı olmasından doğmaktadır.

2 — Sevk ve idare faktörü intibak kabiliyeti yüksek ve transfere müsait bir faktördür. Sevk ve idare kademesi yükseldikçe intibak kabiliyeti daha da artar.

3 — Sevk ve idare faktörünün bölünmezlik vasfı kuvvetlidir. Bu yüzden aylık kapasite tevhit etme temayülü vardır.

4 — Sevk ve idare faktörü, azalan randıman kanununa tâbidir.

5 — Sevk ve idare faktörü ve kabiliyetin devredilebilme hassası kıttır, bu sebepten iş bölümü ve iş birliği prensiplerinin tatbikine müsait değildir.

Modern işletme teorisinde sevk ve idarenin fonksiyonları da önemi ile birlikte genişlemiştir. Bunları da şöyle sıralayabiliriz.

1 — Plânlama fonksiyonu: Makbul ve muayyen bir gayeye vâsıl olabilmek için haktiki vakıalar ve ilmi tahminlere istinat etmek suretiyle faaliyet ve gayretleri şuurlu bir şekilde önceden tesbit etmektir. İstikbale müteveccih bir faaliyet olan plânlama, neyin, niçin, nerede ve kim tarafından yapılacağını tâyin eder, zaman ve istihsal faktörleri israfını azaltır. Plânlamada en büyük güçlük istikbali tahmin edebilmektedir. İyi sevk ve idareci diğerlerinin göremediği istikbali görür. İyi bir plân için ileriye görebilmek şarttır.

2 — Organizasyon fonksiyonu; İstihsal için gerekli olan maddî ve gayrî maddî (beşerî) unsurları belli bir nizam ve intizam içinde biraraya getirme keyfiyetidir. Organizasyon faaliyetinin neticesi olarak teşkilât meydana gelir. Organizasyon faaliyeti üç grupta toplanabilir.

- a) İşletmede yapılacak işleri organize etme,
- b) İşleri yapacak şahısları teşkilâtlandırma,
- c) İşlerin görüleceği yer ve vasıtaları teşkilâtlandırma.

3 — Yönetim ve nezaret fonksiyonu; İşletmenin faaliyeti esnasında husul bulan vakaları gayeye yöneltmek için emir ve tâlimat verme faaliyetidir. Yönetim fonksiyonu sevk ve idarenin nüvesini teşkil etmekte olup işletmenin dinamizmini tevhit ve temin eder. Bu fonksiyon mevzuu insan olduğu için çok önemlidir. Ve sevk ve idarenin bir sanat vasfını iktisap etmesi bu fonksiyondan gelir. Yönetim ve nezaret fonksiyonu daimidir. Ayrıca rehberlik, irşat etme, öğretmenlik gibi görevleri de içine alır. Yönetim fonksiyonunun müsmiriyeti emretme tarzına bağlı olup emir, talimat, izahat gibi sözlü ve yazılı olabilen vasıtalarından istifade ederek işler, fonksiyonun muvaffakiyetli bir şekilde ifası, işletmede iyi bir irtibat ve muhabere sisteminin kurulmasını icap ettirir.

4 — Koordinasyon fonksiyonu; İşletme dahilindeki bütün faaliyet ve grupların birbirlerine mâni olmayacak şekilde bir ahenkle azami hâsılayı temine yöneltilmesidir. Koordinasyon, sevk ve idarenin diğer unsurlarının bir muhassalası olup bazı müelliflerce sevk ve idarenin kendisi olarak kabul edilir.

5 — Kontrol fonksiyonu; Faaliyet ve neticelerin plâna uygun bir şekilde yapılıp yapılmadığını tesbit etmektir. Müessir bir kontrol için her şeyden evvel iyi bir plân ve programa sahip olmak icap eder. Daha mazbut bir kontrol ise normların, standartların tesbitini lüzumlu kılar. Kontrol üç büyük safhaya ayrılabilir.

1. Stratejik noktalarda standartların tesbiti,
2. Fiili durumun standartlardan farklarının tesbiti,
3. Tashih edici tedbirlerin tesbiti.

II. Sevk ve idare faktörünün diğer istihsal faktörleriyle ilgisi:

Yukarıda kısaca hülâsa edilen hususiyetlerinden sonra sevk ve idare faktörünün işletme dahilindeki fonksiyonlarına da temas etmek suretiyle sevk ve idare faktörünün müstakil bir faktör olarak mahiyet ve önemi belirtilmiş bulunmaktadır. Bu mahiyetle sevk ve idare faktörü ile işletmenin temin ettiği hâsıla arasında istihsal denkleminin müstakil bir değişkeni olması hasebile bir münasebet bulunduğu gibi, sevk ve idare faktörü ile diğer istihsal faktörleri arasında da münasebetler vardır. Henüz tam mânasıyla matematik bir kesinlikle tesbit edilememiş olan bu ilgiler amprik şekilde araştırılmaktadır.

1 — Sevk ve idare faktörü kapital münasebeti:

Büyük kapital yardımına ihtiyaç gösteren endüstri kollarında ve bu kollarındaki işletmelerde büyük sevk ve idare organizasyonu yatırımlarına da zaruret vardır. Gerçekten büyük kapital yardımları umumiyetle büyük işletmelerde yapılır. Büyük bir işletme küçük bir işletmeye nazaran daha mudil olduğundan daha fazla ve daha iyi yetişmiş sevk ve idare organizasyonuna ihtiyaç duyulacaktır. Kapital entansitesi arttıkça muhtelif cins ve kalitede mühendis, iktisatçı, kimyager, hukukçu v.s. ye ihtiyaç duyulacak ve sevk ve idareye yapılacak yatırımların artırılması icabedecektir.

Bir işletme ve endüstri kolunun yatırım yaptığı makineler ve faaliyet metodları kopleks ise, bu yatırımlara gidilirken sevk ve idare organizasyonunu geliştirmek üzere masraf yapılması gerekir. Zira daha mudil olan proseslerin kontrol ve nezaretini yapabilmek daha tecrübeli ve pahalı elemanlar kullanmayı ve bu faaliyetleri koordine edip istikbale ait plânlar yapabilecek yüksek sevk ve idare elemanları temin etmeyi icabettirir.

Keza, işten tasarruf eden makinalara geniş yatırımların yapılmış olduğu endüstri kolları ve işletmelerde entansif bir sevk ve idare organizasyonu görülür.

2 — Sevk ve idare faktörü ve iş gücü münasebeti:

Bir işletmede kapital ve tabiat faktörleri sabit kabul edilmek şartı ile sevk ve idare organizasyonu ile iş gücü produktivitesi arasında da pozitif bir korrelasyon mevcuttur. Amprik yolla müşahade edilen bu münasebet mantık yolu ile de izah edilebilir. Filhakika sevk ve idarenin en önemli fonksiyonlarından birisi de iş gücünü teşkil eden şahısların seçilmesi, yetiştirilmesi ve geliştirilmesidir. Diğer taraftan,

iş gücünü teşvik etmek, nâdir kabiliyetleri yerinde kullanmak, müessiriyeti artırmak gibi ilmi sevk ve idare tedbirleri ve tekniği de iş gücü prodüktivitesini artırıcı yönde tesir edecektir. Bu tekniğin tatbiki ise bunları bilen sevk ve idare organizasyonuna ihtiyaç gösterir ki bu da bu mevzuda yatırımı gerektirir. Geri kalmış memleketlerde sevk ve idare organizasyonu mevzuunda yapılarak masraflar hem çok pahalı hem de bazan imkânsızdır.

İş gücü prodüktivitesine doğrudan doğruya tesir eden tahsil seviyesi, sıhhi şartlar, işe karşı heves gibi hususlar sevk ve idare organizasyonu ile geliştirilebilir.

Muayyen bir teknolojik bünyede iş gücü prodüktivitesini tâyin eden faktörün sevk ve idare organizasyonu entansitesi olduğu neticesini destekliyen misaller de mevcuttur. Meselâ, Mısır'da tekstil fabrikalarında kullanılan âlet ve makineler Amerika Birleşik Devletlerinde aynı mevzuda kullanılanların her bakımdan benzeri olduğu halde, iş gücünün prodüktivitesi Amerika Birleşik Devletlerindeki iş gücü prodüktivitesine nazaran 4-6 defa düşüktür. Burada iş gücü prodüktivitesinin düşüklüğüne sebep olan faktör ilmi sevk ve idare tekniğinin kullanılmaması hattâ hiç bilinmemesidir. Mamafih, bir işletmenin veya umumî olarak bir memleketteki işletmelerin bir çok bölümlerinde çok düşük bir iş gücü prodüktivitesi müşahade edilirken bir veya iki bölümde iş gücü prodüktivitesi ve çalışma temposunun çok yüksek olduğu görülebilir. Yukardaki misâlde zikredilen Mısır'daki işletmelerde bazı anbalaj ekiplerinin A.B.D. deki aynı cins işletmelerin en iyilerinde görülen bir iş temposu ile çalıştıkları müşahade edilmiştir. Bu neticenin izahı, bu kısmı sevk ve idare etmekte olan şahısların, istisnai olarak, nâdir ve üstün kabiliyetlere sahip olmasıyla kabildir. Mamafih, emek unsurunun ucuz olduğu hallerde, iş gücü kullanmada tasarruf yapabilmek için sevk ve idare yatırımı yapmak bir ihtiyaç olarak idrak edilmemektedir.

III. Orman işletmesinin hususiyetleri ve bu hususiyetler muvacehesinde sevk ve idare faktörü ihtiyacının münakaşası:

İşletme iktisadında işletmeler muhtelif bakımlardan tasnife tâbi tutulmaktadırlar. İşletmeler, istihsalinin nevine, faaliyet mevzularına, kullandıkları istihsal unsurlarından birinin hâkimiyetine, başlıca istihsal vasıtalarına, idare şekillerine, muhatara durumlarına, hukuki bünyelerine, cesametlerine göre muhtelif tasniflere tâbi tutulmuşlardır.

Bu tasniflerde orman işletmesi asli mahsulü olan odunun ve her türlü tâli mahsullerinin istihsali bakımından, kendine mahsus bir çok özellikleri olan bir ziraat işletmesi karakterinde görülmektedir. Orman varlığının ihtiyaçtan çok olduğu devrelerde bazı müelliflerce, tâbii ormanlardaki müterakim ağaç servetinin bir tabiat varlığı gibi telakki edildiği ve bu yüzden yanlış olarak maden işletmesine benzetildiği görülmüştür. Halbuki orman işletmesi gibi yetiştirme esasına ve devamlılık prensibine dayanan bir işletme ile maden işletmesi gibi mevcudu tüketen bir işletme arasında benzeyiş bulmak çok yanlış bir görüştür.

Orman işletmeleri hukuk ve iktisat düzeni bakımından, hususî işletme kooperasyon işletmeleri kamusal işletme şeklinde de mevcuttur. Cesametleri bakımından umumî mânâda büyük işletme grubuna girerler ve kendi aralarında ayrıca büyük, orta, küçük işletme olarak tasnif edilirler.

Orman işletmesi yetiştirme muhitinin tabii imkânlarından faydalanarak asli hasılası olan odun ve muhtelif tâli mahsulleri meydana getirir. Bunu yaparken umumi-

yetle işletme iktisadının umumî prensiplerine tâbi olacağı tabiidir. Bununla beraber, orman varlığının ve bunlar üzerinde kurulan orman işletmelerinin tamamıyla kendisine has bir karakter taşıması, ekonomik bünyedeki türlü işletmelerde tesbit edilen esasların orman işletmesine tatbikinde bu hususiyetlerin gözönünde bulundurulması zaruretini ortaya koymaktadır.

Bu noktadan hareketle orman işletmesinin hususiyetlerini teker teker ele alıp her bir hususiyetin sevk ve idare faktörü ihtiyacına ne yönde tesir edeceği münakaşa edilebilir.

1 — Orman işletmesi, ormanların bir memleket için ifade ettiği mâna ve önem paralel olarak hem ekonomik ve hem de sosyal, kültürel ve kollektif karakterdeki endirek fonksiyonları da en geniş bir ölçüde gerçekleştirmek mecburiyetindedir. Orman işletmesi bugünün ihtiyaçlarını sağladıktan sonra aynı orman varlığını gelecek nesillere devretmekle mükelleftir. Bu bakımdan orman işletmelerinin tâbi oldukları en önemli prensip devamlılıktır. Burada kastedilen devamlılık da bir yerde yetişme muhiti şartları icabı mümkün olan en yüksek miktar ve kalitedeki hâsılatı devamlı olarak almaktır.

Orman işletmelerinin bu hususiyetleri sevk ve idare fonksiyonlarından olan plânlamanın orman işletmelerinde çok önem kazanmasını icabettirmektedir.

2 — Orman işletmesi kapitalinin %75-80 ini ağaç serveti kapitali teşkil etmekte olup, bu varlık her sene artmakta ve bu artış o yılın mahsulünü teşkil etmektedir. Ancak, meydana gelen hâsılayı kapitalden fizik vasıfları ile ayırt etmeğe imkân yoktur. Bu hususiyet mahsulün miktarını tesbit ederek hasat etmeyi başarabilmek için kendine mahsus metodların geliştirilmesini icabettirecek kadar önemlidir. Miktarı tesbit edilen mahsulün ormanın neresinden çıkarılması gerekeceği meselesi de çok mühimdir. Diğer taraftan ormanda hâsıla periyodik olarak kemâle gelmekte halbuki ihtiyaç yıllık bir mahiyet arz etmektedir. Binaenaleyh ormandan yapılacak istihsalin her sene alınacak şekilde tanzim edilmesi lâzımdır.

Bütün bu hususiyetler istihsalin bir plâna göre yapılmasını gerektirir ki bu da sevk ve idare organizasyonunun vazifeleri meyanımdadır. Orman işletmesi entansifleştikçe sevk ve idare faktörünün artırılması gerekeceği muhakkaktır.

3 — Orman işletmesinde, diğer işletmelerde görülmeyen çok uzun bir istihsal müddeti vardır. Bu sebepten bu gün alınacak kararların neticeleri çok defa bir kaç nesil sonra zuhur edecektir. Bu bakımdan yanlış karar vermenin tehlikesi çok büyüktür. Bu hususiyet sevk ve idare organizasyonunun fonksiyonlarının en önemlilerinden biri olan istikbalî görme fonksiyonunun orman işletmesinde çok aranan bir hizmet olması neticesini intaç etmekte ve sevk ve idare faktörü ihtiyacını arttırıcı yönde müessir olmaktadır.

4 — Orman işletmesi kapital bakımından entansif bir işletmedir. İdare müddeti (istihsal müddeti) büyüdükçe ormandaki ağaç serveti kapitalide artar. Artan kapital de daha fazla sevk ve idare kabiliyetine ihtiyaç gösterir, diğer taraftan bozuk orman yâni miktar ve kalite itibariyle düşük orman varlığı üzerinde kurulmuş orman işletmeleri de kapital entansiteleri düşük olduğu halde büyük ölçüde sevk ve idare kabiliyetine ihtiyaç gösterirler.

5 — Orman işletmesinin mevzuu olan orman bir organizmadır. Bir taraftan bitkisel diğer taraftan topraktaki en küçük mikro organizmalardan en büyüklerine

kadar hayvansal menşeli varlıklardan teşekkül eder. Normal şartlarda bu canlılar âleminde sıhhatli bir ahenk vardır. Bu ahengi devam ettirebilmek için orman işletmesi sevk ve idarecisinin nadir ve üstün kabiliyetleri olmalıdır. Zira, orman işletmesinde sevk ve idareci, mevzuu icabı biyolojik, teknik ve ekonomik bilgilerle mücehhez olmalıdır. Bu şartlar yüksek bir sevk ve idare ihtiyacı yaratır.

6 — Orman işletmelerinde kullanılan metod ve muameleler de çok çeşitli ve mudildir. Diğer taraftan bütün faaliyetlerin diğer hiç bir işletmede görülmiyecek kadar geniş mekânlarda ve dağınık olarak yapılması her türlü sevk ve idare fonksiyonunu güçleştirmekte ve gayet iyi plânların yapılmasını icap ettirmektedir. Ayrıca, mesafelerin büyük ve işlerin dağınık olması yönetim fonksiyonunu da güçleştirdiğinden büyük sevk ve idare yatırımlarına ihtiyaç göstermektedir.

7 — Orman işletmesinde elde edilebilecek hâsılâtın üst sınırı yetiştirme muhiti faktörleriyle tahdit edilmiştir. İnsan müdahalesinin bunun üzerine tesiri pek mahduttur. Bu hususiyet ilk nazarda sevk ve idare faktörü ihtiyacını artırıcı yönde tesir etmez gibi görünmekte ise de, mevcut ormanlardan çoğunun tabiat şartlarının en iyi şekilde istismar edilmesi demek olan optimal kuruluşta bulunmadığı düşünülürse, sevk ve idare faktörü ihtiyacının ormancılıkta ne kadar âcil ve önemli olduğu kabul edilebilir. Bu sınıra vardıktan sonra dahi uygun müdahalelerle istihsal edilen odun maddesinin kalitesini artırmak ve para verimini çoğaltmak için yine sevk ve idare yatırımına ihtiyaç duyulacaktır.

8 — Orman işletmesi iş faktörü bakımından ekstansif bir durum arz etmektedir. İş geniş sahaya ve bütün mevsimlere dağılmış olduğundan ucuz iş temini imkânı vardır. Bu ucuzluk iş gücü kullanmada tasarruf yapmak için sevk ve idare yatırımı yapmayı lüzumsuz kılmaktadır. Ancak, ormancılıkta iş gücü produktivitesinin zaman bakımından önemi mühimsenmese bile, kalifiye hale getirilmiş iş gücünün hasat zayıflatından yapacağı tasarruf düşünülürse ve bu tasarrufun sıkıntısı çekilen bir ham madde mevzuunda milli ekonomiye temin edeceği faydalar gözönüne alınırsa bu bakımdan da ormancılıkta sevk ve idare yatırımı ihtiyacı kabul edilir.

9 — Orman işletmesinde kontrol çok zordur. Yapılan müdahalelerin plâna uygun olup olmadığını teshit etmek diğer işletmelere nazaran güçlük arzeder. Envanter diğer işletmelere nazaran çok güçtür, zira servetin bünyesi,

- 1 — Miktar
- 2 — Ağaç türü
- 3 — Çap sınıfları ve yaş sınıfları itibariyle terekkübü
- 4 — Kalitatif durum
- 5 — Artım potansiyeli gibi çeşitli vasıflara sahiptir

Bu vasıflardaki değişmelerin revizyon plânları ile tesbiti gerekir ki bu da sevk ve idare faktörü ihtiyacı yaratır.

10 — Orman işletmesinin aslı mahsülü olan odun yükte ağır pahalıda hafif bir maddedir; bu hususiyet işletmenin kuruluşundan başlayarak, istihsalın plânlanması, kıymetlendirmenin plânlanması ve mahsulün satılması safhalarına kadar her devrede halli müşkil transport problemleri tevhit eder. Bunların halli de sevk ve idare ihtiyacı ve yatırımı gerektirir.

11 — Orman işletmeleri büyük saha işletmeleri olup tabiatın her türlü tesirlerine karşı açıktırlar. Bu hususiyet tabii âfetlere karşı tedbir almayı güçleştirmektedir ve riske katlanmayı icabettirmektedir. Ancak buradaki risk, zararlardan sonra ormanın tamamen yok olmaması sebebiyle büyük ölçüde azalmaktadır. Meselâ, yangın gören bir meşçerede ölen ağaçlar rüzgâr ve kar devriği ağaçlar hasat edilip kıymetlendirilebilir. Zarar gene mevcuttur. Fakat bu zarar yanan bir fabrika veya bir buğday tarlası ile mukayese edilirse, istihsal zamanı uzunluğunun riski arttırıcı bir faktör olmasına rağmen bizzat riskin rölâtif olarak çok olmadığı neticesine varılabilir.

12 — Orman işletmesi yavaş, devamlı ve istikrarlı çalışan bir müessesedir. Bu işletmelerde yeniliklerin rolü azdır. İşletme adetleri mahduttur ve tabiat şartları tarafından tâyin edilmişlerdir. Bu sebepten mahsullerini keskin rekabet mücadelesinin bulunduğu piyasalarda satmaya çalışan işletmelere nazaran sevk ve idare fonksiyonlarına olan ihtiyaçları azdır.

NETİCE:

Orman işletmesinin tamamen kendisine has bir takım özellikler taşıması sevk ve idare faktörünün bu özellikler karşısındaki rolünü araştırmayı enteresan kılmış bulunmaktadır. Bu özellikler teker teker incelendiğinde ekserisinin sevk ve idare ihtiyacını arttırıcı yönde müessir olduğu görülmektedir. Diğer taraftan genel olarak ormanların bünyelerinin bilhassa ormancılığı gelişmemiş memleketlerde normal orman formundan uzak oluşu müşahade edilmektedir. Muayyen bir saha için tabiatın dikte ettiği yetiştirme muhiti şartlarının icabı olarak en yüksek miktar ve kalitedeki hasılatı veren normal orman formunun bu derece kıt bulunması ormancılıkta sevk ve idare faktörü entansitesine ihtiyaç olduğunun bir delilidir. Zira normal orman formu ormanda, ilmi ormancılığın tatbik edildiğine delâlet eder.

Bu duruma göre orman işletmelerinin kendilerinden beklenen ekonomik, sosyal, kültürel ve kolektif fonksiyonlarını tam bir şekilde yapabilmeleri için halledilmesi icabeden en önemli ve âcil problem sevk ve idare ihtiyacının karşılanmasıdır. Orman işletmelerinin daha bir çok önemli problemleri olabilir, ancak bütün bunların halledilmesi sevk ve idare probleminin halledilmesine bağlıdır.

FAYDALANILAN ESERLER

- E r a s l a n , İ . : Umumi ve Türkiye Orman amenajmanı bilgisi.
 F i r a t , F . : İşletme Ekonomisi ders notları.
 H a r b i s o n , F . : Ekonomik gelişmede bir faktör olarak sevk ve idare organizasyonu (The Quarterly Journal of Economics, Vol. LXX, 1956 No. 3 S. 364-379.
 H a t i p o ğ l u , Z . : İşletme iktisadi ve idaresi İstanbul 1957.
 T o s u n , K . : Sevk ve idare prensipleri ders notları.